

STRESZCZENIE

„Transgresyjne wymiary wybranych nurtów amerykańskiej awangardy filmowej”

Akt twórczy jako forma aktywności człowieka, której celem jest powstanie wartości, zwykle w świecie sztuki nazwanej dziełem, ma charakter procesualny. Transgresja jest jedną z wielu możliwych postaci tego procesu. Definiowana jako gwałtowny, radykalny, nieodwracalny akt twórczy – emanacja wolności artysty, polegająca na, świadomym lub nie, naruszaniu, przekraczaniu, łamaniu obowiązujących w społeczeństwie zasad, praw, norm kulturowych, zmierzająca do wywołania określonego efektu artystycznego, którego konsekwencje są nieprzewidywalne i pozostają poza jakąkolwiek kontrolą twórcy.

Dysertacja składa się z dwóch części. Pierwsza – „W poszukiwaniu istoty transgresji”, jest próbą znalezienia odpowiedzi na pytanie czym jest transgresja. Przekraczanie granic osobowości, własnego ja, roli społecznej, płci, norm i zakazów, ma całkowicie odmienne znaczenie w zależności od kontekstu – artystycznego, literackiego, filozoficznego, biograficznego, antropologicznego czy filmowego. Transgresyjne doświadczenie graniczne niejednokrotnie staje się świadectwem podjęcia mentalnej próby przemiany – jednostki, grupy lub społeczeństwa, w pewnym autonomicznym uniwersum ściśle uwarunkowanym społecznie i kulturowo. Część druga – „Nowojorski Underground, No Wave Cinema, Kino Transgresji”, to studium przypadku. Monografia trzech nurtów nowojorskiej awangardy filmowej, analizowanych w perspektywie działań transgresyjnych przez kilka dekad. Niezależny, zindywidualizowany, pozainstytucjonalny obieg kultury przyniósł artystom iluzję wolności twórczej, której skutkiem w domenie kinematografii był radykalizm estetyczny. Powstawały krótko i pełnometrażowe formy fabularne, dokumentalne, muzyczne wideoklipy, zapisy akcji artystycznych, manifesty feministyczne, eksperymentalna pornografia, anarchistyczne programy telewizyjne - szokujące transgresjami dzieła były dla ich twórców formą wyrażenia aktywnego sprzeciwu wobec opresyjnej rzeczywistości.

Pracę uzupełniają bibliografia i filmografia przedmiotu.